

Sygn. Akt XII C 1570/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 kwietnia 2019r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział XII Cywilny

w składzie następującym :

Przewodniczący SSO Anna Stańczyk

Protokolant Aneta Łokaj

po rozpoznaniu w dniu 1 kwietnia 2019r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa D. C. i S. C.

przeciwko A. S.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej, A. S. na rzecz powoda D. C. kwotę 34.859,56 zł. (trzydzieści cztery tysiące osiemset pięćdziesiąt dziewięć złotych pięćdziesiąt sześć groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia prawomocności niniejszego wyroku liczonymi w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie ;

II. oddala dalej idące powództwo D. C.;

III. oddala powództwo S. C.

IV. zasądza od powoda D. C., na rzecz pozwanej A. S. kwotę zł. 1.872 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

V. zasądza od powoda S. C. na rzecz pozwanej A. S. kwotę 7.200 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu;

VI. nakazuje powodowi D. C. aby uiściła na rzecz Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego we Wrocławiu) kwotę 1.787,30 zł. tytułem brakującego wynagrodzenia za opinie;

VII. nakazuje powodowi S. C. aby uiścił na rzecz Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego we Wrocławiu) kwotę 6.084. tytułem brakującej opłaty od oddalonego powództwa oraz kwotę 3.484,98 zł tytułem brakującego wynagrodzenia za opinie;

VIII. nakazuje pozwanej A. S. aby uiściła na rzecz Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego we Wrocławiu) kwotę 553,44 zł. tytułem brakującego wynagrodzenia za opinie;

IX. brakującą opłatą od oddalonej części roszczenia D. C. obciąża Skarb Państwa.

XII C 1570/18

UZASADNIENIE

Powód D. C., w chwili wniesienia pozwu małoletni, reprezentowany przez matkę M. C., pozwem z dnia 30.03.2009r, wniósł o zasądzenie od pozwanej A. S. kwoty 151.852,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wymagalności roszczenia z tytułu zachowku po L. C. (1) oraz o zasądzenie kosztów procesu wg. norm przepisanych.

W uzasadnieniu podał, iż w dniu (...). zmarł L. C. (1). W chwili śmierci był żonaty z A. C. (1), która aktualnie zmieniała nazwisko i nazywa się A. C. (2). Spadkodawca L. C. (1) miał dwoje dzieci: syna S. C. i R. C.. Aktem notarialnym z dnia 10 kwietnia 2002r. L. C. (1) do całości spadku powołał swoją żonę A. C. (1). Równocześnie tym samym aktem notarialnym wydziedziczył syna R. C.. Postanowieniem z dnia 29 stycznia 2008r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu stwierdził nabycie spadku po L. C. (1), na podstawie testamentu, przez A. C. (1). Syn spadkodawcy – R. C. posiada jedno dziecko, małoletniego D. C.. Przed Sądem Okręgowym we Wrocławiu toczy się postępowanie o uznanie za niegodnego dziedziczenia po L. C. (1) jego drugiego syna S. C.. Nieprawomocnym wyrokiem z dnia 12 lutego 2009r. Sąd ten uznał S. C. za niegodnego dziedziczenia po ojcu. Zgodnie z art. 1011 kc zstępni wydziedziczonego zstępnego są uprawnieni do zachowku, chociażby przeżył on spadkodawcę. W tej sytuacji wnuk spadkodawcy – D. C. jest uprawniony do zachowku po L. C. (1). Przy ustalaniu udziału spadkowego stanowiącego podstawę do obliczenia zachowku uwzględniono 3 spadkobierców zgodnie z treścią art. 992 kc. Przed Sądem Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej toczy się pod sygn.. akt I Ns 702/08 postępowanie o dział spadku po pierwszej żonie L. C. (1). Udział L. C. (1) w spadku po pierwszej żonie wynosi 1/3. Z najcenniejszych składników jakie wchodzi do spadku po J. C. jej udział w nieruchomości przy ul. (...) we W. (działka gruntu zabudowana domem jednorodzinnym). Wraz ze swoim udziałem w tej nieruchomości L. C. (1) na dzień śmierci posiadał udział 8/18. Wartość całej nieruchomości powód określa na kwotę 1.200.000,00 zł. Drugim cennym składnikiem spadku po pierwszej żonie L. C. (1) był jej udział 1/2 w przedsiębiorstwie (...) Salon (...). Przypada mu więc udział 1/6 w tym przedsiębiorstwie, którego wartość na dzień wniesienia pozwu powód określił na 300.000 zł. Wartość 1/6 udziału to suma 50.000,00 zł. Do spadku po J. C. należą także nakłady na budowę nieruchomości przy ul. (...), których wartość ustala biegły powołany w postępowaniu o dział spadku I Ns 702/08. W chwili śmierci spadkodawcy pozwana nadal prowadziła przedsiębiorstwo (...). Małżonkowie posiadali wspólność majątkową, tak więc jego udział w przedmiotowym przedsiębiorstwie wynosi 1/2. Wartość tego przedsiębiorstwa w chwili obecnej powód wycenia na kwotę 200.000,00 zł, a więc udział L. C. (1) na kwotę 100.000,00 zł. W tym stanie rzeczy wartość spadku po L. C. (1) wynosi 683.334,00 zł (533.334,00 zł + 50.000 zł + 100.000,00 zł.) Zgodnie z treścią art. 991 p 1 kc. D. C., jako osobie małoletniej, przypada 2/3 udziału spadkowego, a więc 151.852,00 zł. (683.334,00 zł. : 3 = 227.778,00 zł; udział 2/3 z 227.778,00 zł. wynosi 151.852,00 zł.)

W piśmie z dnia 22.04.2009r. (k. 19) powód sprecyzował żądanie wskazując, iż domaga się odsetek od zachowku od dnia doręczenia pozwu A. S..

W odpowiedzi na pozew (k. 66) pozwana A. S. wniosła o oddalenie powództwa i o zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego. Wniosła też o zawieszenie postępowania do czasu zakończenia postępowania prowadzonego przed Sądem Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu Ns 702/08.

Wskazała, iż wbrew twierdzeniom przedstawicielki ustawowej powoda D. C. brak jest podstaw faktycznych i prawnych do zasądzenia dochodzonej kwoty 151.852,00 zł. Od 2000 roku przed Sądem Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej toczy się postępowanie o dział spadku, podział majątku i zniesienie współwłasności po J. C. pod sygnaturą I Ns 702/08. W toku postępowania nie ustalono do dnia dzisiejszego wszystkich składników masy spadkowej, ich wartości oraz sposobu rozliczenia długów po zmarłej J. C.. Pozwana co do zasady nie kwestionuje prawa małoletniego do zachowku jednak kwestionuje wysokość dochodzonego świadczenia jako znacznie zawyżonego i nie zgadza się z tam wskazanymi wartościami nieruchomości i przedsiębiorstwa (...). Podkreśliła, iż przedsiębiorstwo (...) nie było objęte małżeńską wspólnością ustawową bowiem pozwana i L. C. (1) zawarli małżeńską umowę majątkową i firma (...) była wyłącznie własnością A. S.. Pozwana nie uzyskała żadnych świadczeń z tytułu spadkowego po L. C. (1) bowiem nieruchomość zajmuje i korzysta z niej wyłącznie S. C. oraz D. C. wraz z matką.

Pismem z dnia 07.07.2014r. (k. 245) powód D. C. zmienił swoje żądanie wnosząc o zasądzenie na jego rzecz od pozwanej, kwoty 131.737,76 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwu A. S..

Jako uzasadnienie wskazał, iż postanowieniem wstępnym i częściowym z dnia 02.06.2010r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia - Fabrycznej we Wrocławiu zasądził od R. C. na rzecz A. S., jako spadkobiercy po L. C. (1) kwotę 287.597,10

zł oraz kwotę 155.555,50 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi po upływie 6 miesięcy od daty prawomocności orzeczenia, a więc łącznie 443.152,60 zł. Od S. C. zasądził na rzecz A. S., jako spadkobiercy po L. C. (1) kwotę 228.180,60 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi po upływie 6 miesięcy od daty prawomocności orzeczenia. Postanowieniem końcowym z dnia 07.06.2013r., zmienionym postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 29.01.2014r., Sąd Rejonowy dla Wrocławia - Fabrycznej we Wrocławiu zasądził od A. S. na rzecz R. C. kwotę 46.419,66 zł., zaś na rzecz S. C. kwotę 46.049,66 zł. Zasądził też od R. C. i S. C., na rzecz A. S. kwoty po 5.005,00 zł z ustawowymi odsetkami od kwot 2.265,00 zł. od dnia 4 września 2001r. do dnia zapłaty, a od kwot po 2.740,00 z ustawowymi odsetkami od dnia 23 lutego 2007r. Ustawowe odsetki od kwoty 2.265,00 od dnia 04.09.2001r. do dnia 17.06.2007r. wynoszą 1874 zł. i z należnością główną dają kwotę 4.139,00 zł (2.265 zł + 1874 zł = 4139 zł). Ustawowe odsetki od kwoty 2.740,00 zł. od dnia 23.02.2007r. do dnia 17.06.2007 wynoszą 99 zł i z należnością główną dają kwotę 2.839,00 zł (2740 zł + 99 zł = 2839 zł). Łącznie od R. i S. C. jest to kwota 13.956,00 zł (4.139 + 2.839 = 6.978 x 2 = 13.956 zł). Z powyższych wyliczeń wynika, iż pozwana z tytułu spadku po L. C. (1) otrzymała kwotę 685.289,20 zł (287.597,10 + 155.555,50 + 228.180,60 + 13.956,00). Z sumy tej ma zapłacić na rzecz R. C. kwotę 46.419,66 zł., zaś na rzecz S. C. kwotę 46.049,66 zł tj. łącznie 92.469,32 zł. Wartość spadku przypadającego pozwanej po L. C. (1) to kwota 592.819,88 zł (685.289,20 - 92.469,32). Zachówek należny powodowi D. C. od tej sumy wynosi 131.737,76 zł. (2/3 udziału spadkowego. Powód stoi na stanowisku, iż pozwana otrzymała od L. C. (1) darowiznę przedsiębiorstwa (...), a zgodnie z art. 993 kc przy obliczaniu zachowku do spadku dolicza się darowizny dokonane przed spadkodawcą.

Powód S. C., pozwem z dnia 21.01.2011r. zarejestrowanym pod sygnaturą I C 75/11 wniósł o zasądzenie od pozwanej A. S., na swoją rzecz, kwoty 97.929,27 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwu, do dnia zapłaty, z tytułu zachowku po L. C. (1), a także o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu wg. norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w kwocie 3.617,00 zł.

W uzasadnieniu podał, iż L. C. (1) był jego ojcem, a w dniu (...). zmarł w B.. W chwili śmierci był żonaty z A. C. (1), która aktualnie zmieniła nazwisko i nazywa się A. C. (2). Aktem notarialnym z dnia 10 kwietnia 2002r. L. C. (1) do całości spadku powołał swoją żonę A. C. (1). Tym samym aktem notarialnym wydziedziczył syna R. C.. Postanowieniem z dnia 29 stycznia 2008r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu stwierdził nabycie spadku po L. C. (1), na podstawie testamentu, przez A. C. (1). Przed tutejszym Sądem toczyło się postępowanie o uznanie S. C. za niegodnego dziedziczenia po L. C. (1) i zostało prawomocnie oddalone. S. C. jako zstępny spadkodawcy jest uprawniony do zachowku na podstawie art. 992 kc. Przed Sądem Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej toczy się pod sygn. akt I Ns 702/08 o dział spadku po J. C. oraz o podział majątku i zniesienie współwłasności. Sąd Rejonowy dla Wrocławia Fabrycznej we Wrocławiu postanowieniem z dnia 2 czerwca 2010r. dokonał podziału majątku, działu spadku i zniesienia współwłasności w części dotyczącej nieruchomości przy ul. (...), ruchomości i darowizn małżonków J. C. i L. C. (1), na rzecz R. C., a doliczonych do spadku. Są Okręgowy Wydział II Cywilny Odwoławczy postanowieniem z dnia 24.11.2010r. utrzymał w tym zakresie postanowienie Sądu I instancji w mocy. W opisanym wyżej postanowieniu Sąd Rejonowy ustalił, iż spadek należny A. S. po L. C. (1), w części tzn. obejmujący nieruchomość, darowiznę i ruchomości ma wartość 515.777,80 zł. Kolejny składnik spadku, jaki przypada po pierwszej żonie L. C. (1) to udział 1/6 w przedsiębiorstwie (...) Salon (...). Wartość przedsiębiorstwa powód określa na 300.000 zł, a więc udział 1/6 to 50.000 zł. W chwili śmierci spadkodawcy pozwana prowadziła nadal przedsiębiorstwo – Salon (...), którego aktualna wartość wynosi 200.000 zł a więc udział L. C. (1) 100.000 zł. Sąd Rejonowy ustalił wartość innych składników spadku w tym domku letniskowego, które zostaną uwzględnione w wartości zachowku. L. C. (1) posiada zadłużenie w ZUS i z tego tytułu nieruchomość przy ul. (...) we W. została obciążona hipoteką przymusową kaucyjną w kwocie 127.137,55 zł, w dniu 7 czerwca 2005r. i kwotą 29.266,71 zł. w dniu 28.09.2006r, łącznie 156.404,26 zł. Jak wynika z uzasadnienia postanowienia wstępnego Sąd Rejonowy w sprawie I Ns 702/08, zobowiązanie zabezpieczone hipoteką dotyczy zadłużenia wyłącznie L. C. (1) względem ZUS. Skoro to zadłużenie powstało w czasie trwania wspólności majątkowej L. C. (1) i pozwanej to ona odpowiada za zadłużenie w kwocie 78.202,13 zł (156.404,26 : 2 = 78.202,13 zł.) W tej sytuacji pozwana jako jedyny spadkobierca L. C. (1) jest zobowiązana do pokrycia jego zadłużenia i wartość długów odliczono od masy spadkowej. Wartość zachowku wyliczono w następujący sposób: 515.777,80 zł. + 50.000,00 + 1000.000,00 zł. = 665.777,80 zł – wartość spadku 665.777,80 zł – 78.202,13 zł. = 587.575,67 zł. – wartość spadku

po L. C. (1). Udział 1/6 z kwoty 587.575,67 zł. wynosi 97.929,27 zł. Po L. C. (1) z mocy ustawy dziedziczyliby 3 spadkobierców – pozwana i dwóch synów. Zgodnie z treścią art. 991 § 1 kc powodowi przysługuje połowa wartości udziału spadkowego jaki otrzymałby w wyniku dziedziczenia ustawowego, a więc 1/6 wartości całego spadku.

Pismem z dnia 31.07.2014r. (k. 293) powód S. C. wniósł o zasądzenie od pozwanej A. S., na jego rzecz kwoty 98.803,32 zł z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwu A. S..

Wskazał, iż nie uwzględnia przy wyliczeniu zachowku długów spadkowych bowiem do dnia dzisiejszego nie zostały one spłacone, a obciążono nimi nieruchomości która stanowi współwłasność S. i R. C..

Postanowieniem z dnia 15.09.2014r. (k. 299) Sąd, na podstawie art. 219 kpc, zarządził połączenie sprawy I C 75/11 ze sprawą I C 309/09 w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Na rozprawie w dniu 24.07.2018r. (k. 1052) powód S. C. rozszerzył powództwo do kwoty 219.617,11zł. W uzasadnieniu rozszerzonego żądania zawartym w piśmie powoda z dnia 27.08.2018r (k. 1068) wskazał, iż wartość spadku określa na kwotę 663.753,04 zł, na którą składają się kwoty 592.819,88 zł (uzasadniona w piśmie powoda z 31.07.2014r), kwota 70.683,16 zł. (wartość rynkowa aktywów wycenionego przedsiębiorstwa w uzupełniającej opinii biegłego z 13.04.2018r), kwota 250,00 zł. wartość samochodu osobowego marki M.. Wartość należnego powodowi zachowku to 1/6 w.w kwoty czyli 110.625,51 zł. Od tej kwoty, zdaniem powoda należy odliczyć wartość spłaconych przez powodów długów spadkowych (łączna kwota to 217.983,21 zł, na którą składają się kwoty: 61.578,93 zł spłacona na rzecz A. i kwota 156.404,28 zł spłacona na rzecz ZUS). Spłacona przez powodów kwota długu spadkowego, a obciążająca pozwaną w całości winna zostać rozliczona w ramach zachowku przysługującego powodowi. Do wartości zachowku S. C. należy zatem doliczyć połowę kwoty spłaconego długu spadkowego czyli kwotę 108.991,60 (1/2 z kwoty 217.983,21 zł). Tym samym wartość zachowku przysługującego powodowi S. C. wynosi łącznie 219.617,11 zł. (110.625,51 zł + 108.991,60 zł).

Pozwana w piśmie z dnia 17.08.2018r. (K. 1066) wniosła o oddalenie rozszerzonego powództwa zarzucając, iż na dzień otwarcia spadku po L. C. (1) zobowiązania przewyższały wartość majątku spadkowego.

Pismem z dnia 31.08.2018r. (k. 1071) pełnomocnik powoda D. C. wniósł o ustalenie, odnosząc się do zmienionego żądania powoda S. C., iż wartość spadku po L. C. (1) wynosi 592.819,88 zł. powiększona o kwotę wartości aktywów przedsiębiorstwa (...), czyli kwotę 70.683,16 zł. oraz powiększona o kwotę wartości samochodu marki M. 250 zł., a więc łącznie wartość spadku wynosi 663.753,04 zł, a więc wartość zachowku powoda D. C. wynosi 147.500,67 zł.

W piśmie z dnia 03.09.2018r. (k. 1074) pozwana podała, iż zgodnie z oświadczeniem z dnia 25.03.2014r., złożonym powodowi S. C., podtrzymuje wniosek o potrącenie i zgłasza zarzut potrącenia przysługującej jej wierzytelności w kwocie głównej 282.134,96 zł wraz z dalszymi odsetkami ustawowymi liczonymi od wskazanej na wstępie daty do dnia orzeczenia. Wskazała, iż na dzień otwarcia spadku istniało zobowiązanie w kwocie 200.000,00 zł. z tytułu kredytu zaciągniętego w (...) Bank, na zakup samochodu M., który to został totalnie zniszczony w wyniku kolizji drogowej spowodowanej przez L. C. (1). Ubezpieczyciel z uwagi na okoliczności wypadku nie wypłacił z tego tytułu żadnego odszkodowania. Zobowiązanie to winno w całości obciążać powoda S. C.. Uzasadniła, iż w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika T. K. przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu, okazało się, że Powód S. C. jest niewypłacalny, nie posiada żadnego majątku, nie ma zatrudnienia, co skutkowało umorzeniem postępowania.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawca L. C. (1) zmarł dnia (...), posiadał dwóch synów R. C. i S. C.. R. C. został wydziedziczony przez L. C. (1) w testamencie. R. C. w chwili otwarcia spadku posiadał jedno dziecko - syna D. C..

/niesporne/

Decyzją Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego we W. z dnia 13.03.2008r. A. C. (1) zmieniła nazwisko na A. S..

d/ -decyzja Kierownika USC we W. k. 8

Postanowieniem z dnia 29.01.2008r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu, w sprawie I Ns 1207/07, stwierdził, że spadek po L. C. (1), zmarłym dnia (...), na podstawie testamentu z dnia 10.04.2002r. nabyła żona A. C. (1), w całości z dobrodziejstwem inwentarza.

d/ -postanowienie k. 9

Wnuk L. C. (1), a syn R. C., D. C. urodził się w dniu (...) we W., zatem w chwili otwarcia spadku po L. C. (1) miał niespełna 9 lat.

d/ -akt urodzenia k. 12

Po śmierci żony J. C. L. C. (1) od dnia 29.10.1999r. prowadził jednoosobową działalność gospodarczą pod nazwą (...) Salon i Pracownia (...). Miejscem wykonywania działalności były nieruchomości we W. przy ul. (...) (siedziba) oraz przy ul. (...). Pełnomocnikiem L. C. (1) był ustanowiony S. C.. Wcześniej taką samą działalność, pod tym samym adresem prowadziła pierwsza żona L. C. (1) J. C..

d/ -zaświadczenie o wpisie do ewidencji k. 669v.

-sprawa I Ns 702/08 Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu.

Decyzją Prezydenta W. z dnia 08.02.2006r. wykreślono z ewidencji działalności gospodarczej, z dniem 18.01.2006r. działalność zarejestrowaną przez L. C. (1) w dniu 29.10.1999r. pod nazwą (...) Salon i Pracownia (...) z siedzibą: W. ul. (...) i W. ul. (...). Wykreślenia dokonano w oparciu o zgłoszenie L. C. (2) o zlikwidowaniu w/w działalności z dniem 31.12.2005r.

d/ decyzja k. 82

L. C. (1) po zakończeniu prowadzenia działalności pod nazwą (...) Salon i Pracownia (...), z dniem 31.12.2005r. przekazał nieodpłatnie ruchomości przejęte wcześniej z działalności J. C. tj. telewizor S. (...) rok. Prod 1997 i kasę fiskalną (...) rok prod. 1999 wartości 1.100 zł według stanu na dzień 31.12.2005r. oraz wyposażenie salonu o wartości 5.023 zł. zł według stanu na dzień 31.12.2005r. Wartość stanu zapasów na dzień 31.12.2005r, przejętych przez pozwaną wynosiła 50.150,10 zł. Wartość tych składników według stanu na dzień darowizny tj. 31.12.2005r. oraz według cen aktualnych wynosi: ruchome środki trwałe 1.381,68; wyposażenie – przedmioty niskocenne – 6.309,26 zł; zapasy – 62.992,22 zł tj. łącznie **70.683,16 zł.**

d/ -opinia biegłego W. R. z dnia 31.01.2017r. k. 801

Pozwana A. S. po zakończeniu działalności przez L. C. (1) rozpoczęła działalność pod tą samą nazwą i adresem oraz o tym samym profilu działalności. Współpracowała z tymi samymi dostawcami, regulowała zaległe zobowiązania L. C. (1) u tych dostawców oraz przejęła pracownice L. C. (1).

d/ -zeznania pozwanej k. 310, 1086

Na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych we W. z dnia 25.01.2005r, na udziale L. C. (1) i J. C. we współwłasności nieruchomości przy ul. (...) we W., w dniu 07.06.2005r, ustanowiona została hipoteka przymusowa zwykła, na kwotę 127.137,55 zł z tytułu zaległości L. C. (1) w opłacaniu składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i FGŚP

d/ -odpis księgi wieczystej (...) k. 81

Umową notarialną zawartą w dniu 18.07.2005r. A. C. (1) i L. C. (1) ustanowili rozdzielność majątkową. W tej dacie nie posiadali żadnego wspólnego majątku.

d/ -akt notarialny k. 107

-oświadczenie pozwanej k. 108

Na dzień otwarcia spadku po L. C. (1) spadkodawca nie posiadał żadnych środków na kontach bankowych ani też żadnego aktywnego konta bankowego.

d/ -oświadczenie pozwanej k. 108

Komornik Sądowy Przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej T. K. w dniu 05.05.2008r , na wniosek S. C. i R. C., sporządził spis inwentarza majątku spadkowego po L. C. (1) o treści jak na kartach 112-113.

d/ -pismo Komornika k. 115

-spis inwentarza i protokół k. 112-114

Dnia 02.06.2010r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu, pod sygnaturą I Ns 702/08 w sprawie z wniosku R. C. przy udziale S. C. i A. S., o podział majątku wspólnego J. C. i L. C. (1), dział spadku po J. C. i zniesienie współwłasności, wydał postanowienie wstępne i częściowe oraz sporządził uzasadnienie tego postanowieni o treści jak na kartach 259 – 260. W postanowieniu tym zasądził na rzecz A. S. jako spadkobierczyni L. C. (1): **kwoty: 287.597,10 zł i 155.555,50 zł od R. C. oraz kwotę 228.180,60 zł od S. C..**

d/ -postanowienie z uzasadnieniem k. 259-260 w sprawie I Ns 702/08 Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu.

Postanowieniem z dnia 24.11.2010r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu, na skutek apelacji zmienił powyższe postanowienie co do terminu płatności kwot: 287.597,10 zł i 228.160,60 zł. z 6 miesięcy do 12 miesięcy licząc od dnia 24.11.2010r.

d/ -postanowienie k. 260v. w sprawie I Ns 702/08 Sądu Okręgowego we Wrocławiu

W dniu 7 czerwca 2013r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu, pod sygnaturą I Ns 702/08, w sprawie z wniosku R. C. przy udziale S. C. i A. S., o podział majątku wspólnego J. C. i L. C. (1), dział spadku po J. C. i zniesienie współwłasności wydał postanowienie końcowe oraz sporządził uzasadnienie tego postanowieni o treści jak na kartach 143-175. W postanowieniu tym Sąd **zasądził od A. S.: na rzecz R. C. kwotę 46.419,66 zł, a na rzecz S. C. kwotę 47.319,66 zł. Natomiast od R. C. i S. C. zasądził na rzecz A. S. kwoty po 5.005 zł.**

d/ -postanowienie z uzasadnieniem k. 143- 175 w sprawie I Ns 702/08 Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu.

W dniu 29 stycznia 2014r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu II Wydział Cywilny Odwoławczy wydał postanowienie o treści jak na karcie 176, pod sygnaturą II Ca 1026/13, na skutek apelacji A. C. (1), od postanowienia z dnia 7 czerwca 2013r. w sprawie I Ns 702/08, w którym zmienił zaskarżone postanowienie końcowe w punkcie IV o tyle tylko, że równowartość telewizora S., rok prod. 1997 o wartości 1905 zł. wchodzącego w skład przedsiębiorstwa opisanego w punkcie I ppkt 1 przyznał uczestnikowi S. C. i w związku z tym **zmienił kwotę zasądzona od A. S., na rzecz S. C. w pkt. VI z kwoty 47.319,66 zł do kwoty 46.049,66 zł.** Sąd ten sporządził uzasadnienie postanowienia z dnia 7 czerwca 2013r. o treści jak na karcie 177- 202

d/ -postanowienie z uzasadnieniem k. 140, 176 – 202 Sądu Okręgowego we Wrocławiu

Pismem z dnia 18.12.2009r. Zakład Ubezpieczeń społecznych poinformował A. S., iż jako spadkobierca L. C. (1) przejmując przewidziane w przepisach prawa podatkowego majątkowe prawa i obowiązki spadkodawcy L. C. (1) z tytułu nieopłacenia składek i wezwał ją do zapłaty:

- tytułem zaległości spadkodawcy L. C. (1) w płatności składek na ubezpieczenie społeczne: 155.728,67 zł (w tym należność główna, koszty upomnienia i odsetki za zwłokę naliczone do dnia otwarcia spadku).

- tytułem zaległości spadkodawcy L. C. (1) w płatności składek na ubezpieczenie zdrowotne: 17.891,52 zł (w tym należność główna, koszty upomnienia i odsetki za zwłokę naliczone do dnia otwarcia spadku).

tytułem zaległości spadkodawcy L. C. (1) w płatności składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych: 10.281,29 zł. (w tym należność główna, koszty upomnienia i odsetki za zwłokę naliczone do dnia otwarcia spadku).

d/ decyzja ZUS k. 280

Pozwana odwołała się od powyższej decyzji. Odwołanie zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 19.04.2010r. w sprawie IX U 265/10

d/ wyrok Sądu Okręgowego w sprawie IX U 265/10 k. 281

Pismem z dnia 07.01.2015r. Zakład Ubezpieczeń społecznych poinformował pełnomocnika A. S., iż na dzień otwarcia spadku po L. C. (1) ((...)) istnieje zadłużenie spadkodawcy z tytułu:

- płatności składek na ubezpieczenie społeczne: **162.824,52 zł.** w tym należność główna, koszty upomnienia i odsetki za zwłokę naliczone do dnia otwarcia spadku, opłata dodatkowa).

- płatności składek na ubezpieczenie zdrowotne: **18.984,96 zł.** (w tym należność główna, koszty upomnienia i odsetki za zwłokę naliczone do dnia otwarcia spadku, opłata dodatkowa).

- płatności składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych: **10.768,26 zł.** (w tym należność główna, koszty upomnienia i odsetki za zwłokę naliczone do dnia otwarcia spadku, opłata dodatkowa).

d/ -decyzja ZUS k. 280

Na dzień 31.12.2005r. L. C. (1) nie posiadał zaległości i nadpłat w Urzędzie Skarbowym W..

d/ - pismo Urzędu Skarbowego W. k. 339-340

-pismo Naczelnika Urzędu Skarbowego W. k. 1127

L. C. (1) i S. C. prowadzili działalność w formie spółki cywilnej. Umowę spółki zawarli dnia 15.01.1997r. o treści jak na k. 668. Działalność rozpoczęli dnia 01.02.1997r, a zaniechali prowadzenia tej działalności z dniem 04.01.2001r. L. C. (1) w tej spółce posiadał 49% udziałów, a S. C. 51% udziałów. Wspólnicy ustalili, iż za zobowiązania Spółki wobec osób trzecich wspólnicy odpowiadają całym majątkiem Spółki, a w razie jego niewystarczalności majątkiem osobistym proporcjonalnie do udziałów.

d/ -umowa spółki k. 668

-decyzja Prezydenta W. k. 669

Samochód M. model (...) nr rej. (...), zarejestrowany w dacie 07.11.2017r. na rzecz S. C. i L. C. (1). Kupiony został przez nich na potrzeby prywatne, a nie do majątku spółki cywilnej. Samochód ten uległ wypadkowi. Ubezpieczyciel odmówił wypłaty odszkodowania z uwagi na okoliczności wypadku. W chwili wypadku samochodem tym kierował S.

C.. Na zakup samochodu L. C. (1) i S. C. zaciągnęli kredyt w (...)Bank. Dług z tego tytułu sprzedany został (...) Sp. z o.o. we W., która egzekwuje należność od S. C.. Nakazem zapłaty z dnia 28.02.2008r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie I Nc 43/08 nakazał pozwanym L. C. (1), S. C. i J. C. aby uiścili na rzecz (...) Sp. z o.o. we W. solidarnie kwotę 155.259 zł. wraz z odsetkami ustawowymi od kwoty 31.712,72 zł. od dnia 19.12.2006r. , a co do kwoty 123.533,86 zł. od dnia 20.02.2008r. oraz kwotę 5.541 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. S. C. sprzedał jako złom za kwotę **200 zł.** samochód M., nabyty wspólnie z L. C. (1).

d/ -pismo Urzędu Miejskiego k. 978

-przesłuchanie S. C. k. 310, 931, 1085

-przesłuchanie A. S. k. 310, 1086

-nakaz zapłaty Sądu Okręgowego we Wrocławiu w sprawie I NC 43/08 k. 1115

Pod sygnaturą Km 86/15 Komornik przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia Fabrycznej we Wrocławiu prowadził postępowanie z wniosku (...) Sp. z o.o. we W. przeciwko wierzycielce A. C. (1) o zapłatę kwoty 155,259,00 zł, należności głównej,141.208,95 zł odsetek wyliczonych na dzień 15.01.2015r., na podstawie postanowienie Sądu Okręgowego we Wrocławiu I Co 178/09 z 02.07.2009 i nakazu zapłaty z dnia 28.02.2008 w sprawie I Nc 43/08. Postanowieniem z dnia 28.09.2015r. w sprawie I Nc 43/08 uchylono w stosunku do L. C. (1) i J. C. nakaz zapłaty z dnia 28.02.2008r, zniesiono w całości postępowanie w tej sprawie i odrzucono pozew. Postanowieniem z dnia 29.10.2015r. w sprawie Km 86/15 Komornik umorzył postępowanie w tej sprawie.

d/ -nakaz w sprawie I Nc 43/08 i postanowienie w sprawie I Co 178/09 k. 969

- postanowienie z dnia 28.09.2015r. w sprawie I Nc 43/08 Sądu Okręgowego we Wrocławiu k. 971

-akta Komornika T. K. Km 86/15

-akta Tut. Sądu I Co 178

-zawiadomienie o wszczęciu egzekucji k. 970

-pismo wierzyciela i postanowienie komornika z dnia 29.10.2015r. k. 972, 972v.

Powód S. C. w okresie od dnia 02.10.2009r. zapłacił (...) Sp. z o.o. we W. kwotę **łącznie 61.578,93 zł.** na poczet wierzytelności wynikającej z nakazu zapłaty z dnia 28.02.2008r., Sądu Okręgowego we Wrocławiu w sprawie I Nc 43/08.

d/ -pismo (...) Sp. z o.o. k. 977

Na mocy postanowienia Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu z dnia 09.02.2016r., pod sygnaturą I Co 1538/14 zmieniającego plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji nieruchomości położonej we W. przy ul. (...), pozwana A. S. uzyskała zaspokojenie wierzytelności dochodzonej w sprawie Km 3183/11 w Kancelarii Komorniczej Komornika T. K.przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu w kwocie 32.522,16 zł, która to kwota została zaliczona w części na poczet odsetek – 32.444, 16 zł, a w części – 78 zł, na poczet kosztów sądowych. Wierzyciel hipoteczny ze sprzedaży udziałów obu dłużników S. C. i R. C. w przedmiotowej nieruchomości przy ul. (...) we W. uzyskał pełne zaspokojenie swoich należności zabezpieczonych hipoteką.

d/ -postanowienie z dnia 09.02.2016r. w sprawie I Co 1538/14 Sądu Rejonowego dla Wrocławia Fabrycznej we Wrocławiu k. 733

Na mocy postanowienia Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu z dnia 09.02.2016r., pod sygnaturą I Co 1538/14 zmieniającego plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji nieruchomości położonej we W.

przy ul. (...), wierzyciel (...) Sp. Z o.o. we W. uzyskała zaspokojenie w kwocie **29.797,56zł**, wierzytelności na kwotę 298.613,76 zł (należność główna - 155.259 zł , odsetki - 143.354,76 zł.), dochodzonej w sprawie Km 511/15 w Kancelarii Komorniczej Komornika T. K., przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu. Kwota ta została zaliczona w całości na poczet odsetek.

d/ -postanowienie z dnia 09.02.2016r. w sprawie I Co 1538/14 Sądu Rejonowego dla Wrocławia - Fabrycznej we Wrocławiu k. 733

W toku postępowania egzekucyjnego z nieruchomości przy ul. (...) we W., w sprawie Km 3184/11 z wniosku wierzyciela A. S. p-ko R. C., przekazano na rzecz ZUS O W., wykonując plan podziału sumy uzyskanej z licytacji, kwotę 78.202,13 zł.

d/ -informacja Komornika T. K. k. 845, 871, 928

W toku postępowania egzekucyjnego z nieruchomości przy ul. (...) we W., w sprawie Km 3183/11 p-ko **S. C.** przekazano na rzecz ZUS O W., wykonując plan podziału sumy uzyskanej z licytacji, kwotę **78.202,13 zł.**

d/ -informacja Komornika T. K. k. 845, 928

-zawiadomienie o wszczęciu egzekucji k. 970

-pismo wierzyciela i postanowienie komornika z dnia 29.10.2015r. k. 972, 972v.

Na dzień 11.12.2018r. nie pokryte zobowiązania L. C. (1) wobec ZUS wynoszą łącznie 67.329,58 zł. (55.497,04 zł – FUS; 8.109,32 zł – FUZ; 3.723,22 zł – FPG).

d/ informacja ZUS k. 1143

Pismami z dnia 04.09.2017r. i 22.09.2017r. Komornik T. K. poinformował wierzycielkę A. S. o bezskuteczności egzekucji skierowanej p-ko dłużnikowi S. C. o kwotę **228.180.,60 zł** należności głównej i odsetki w kwocie 79.454,73 zł. (łącznie 307.635,33 zł) oraz, że w toku egzekucji na poczet dochodzonego roszczenia wyegzekwowano łącznie kwotę 62.035,35 zł (w tym koszty procesu 78 zł, 3.600 zł kosztów zastępstwa prawnego w egzekucji i 1.060,00 zł. tytułem zwrotu wniesionych zaliczek).

d/ - pismo komornika k. 974, 974v.

Wartość aktywów przedsiębiorstwa (...) według stanu na dzień 31.12.2005r. (zakończenie działalności L. C. (1)) i według cen obecnych wynosiła 70.683,16 zł.

d/ -opinia biegłego W. R. z dnia 13.04.2018 r. k. 992 – 1015

Pozwana A. S. w okresie od 16.01.1996r do 08.10.1996r. była zatrudniona jako inspektor – kasjer w Banku (...). III Oddział we W. na pełen etat,. Podlegała ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia w Zakładzie (...) przy ul. (...) we W. od 02.02.1998r do 31.12.1998r. w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem 5,500 zł. Pozwana była zgłoszona do ubezpieczenia społecznego z tytułu pracy jako osoba współpracująca w zakładzie (...) od 01.12.1987r do 19.10.1988r., a w okresie 08.11.1988r do 25.04.1991r. i od 01.02.1992r do 30.08.1992r. była ubezpieczona w ZUS z tytułu prowadzenia Zakładu (...) we W. przy ul. (...). W okresie od 01.08.1993r do 01.06.1994r. pozwana miała zarejestrowaną działalność gospodarczą w zakresie produkcji i handlu w tym obwoźnego.

d/ -świadczenie pracy k. 1077

-zaświadczenia ZUS k. 1078

-decyzje Prezydenta W. k. 1079

Adwokat R. K. nadał na pocztę pismo datowane na dzień 25.03.1914r do S. C. o treści jak na karcie 1080 akt zawierającej oświadczenie o potrąceniu.

d/ - pismo k.1080

Ze sprzedanej nieruchomości przy (...) pozwana otrzymała na zaspokojenie swoich wierzytelności kwotę 160.000 zł. Nie spłacała żadnych długów spadkowych w ZUS, urzędach skarbowych ani w (...) Sp. z o.o.

d/ przesłuchanie pozwanej k. 1086

Aktem notarialnym z dnia 18.04.1989 r. J. C. i L. C. (1) darowali synowi R. C. udział wynoszący 1/3 we współwłasności nieruchomości niezabudowanej o powierzchni 945 m², działka nr (...) we W. przy ul. (...).

d/ -umowa darowizny k. 1109

Aktualna wartość tej nieruchomości według stanu na dzień dokonania darowizny wynosi **443.100 zł.**

d/ -opinia biegłej A. M. z dnia 14.02.2019r. k. 1147-1177

Aktem notarialnym z dnia 22.09.1995r. L. C. (1) darował swój udział, wynoszący 1/8, w nieruchomości (działce budowlanej) położonej we W. przy ul. (...) o pow. 402 m², działka nr (...).

d/ -umowa darowizny k. 1110-1111

Aktualna wartość tej nieruchomości według stanu na dzień dokonania darowizny wynosi **214.300 zł.**

d/ -opinia biegłej A. M. z dnia 14.02.2019r. k. 1147-1177

Wartość czynna spadku po L. C. (1) to kwota **852.763,86 zł**, na którą składają się: wierzytelności w kwotach 287.597,10 zł i 155.555,50 zł. do R. C. oraz wierzytelność w kwocie 228.180,60 zł. do S. C. wynikające z postanowienia Sądu Rejonowego dla Wrocławia - Fabrycznej we Wrocławiu, z dnia 2 czerwca 2010r, wierzytelności w kwotach po 5.005 zł. do R. C. i S. C., wartość majątku ruchomego darowanego pozwanej przez L. C. (1) (wyposażenie salonu sukien ślubnych (...) oraz zapasy materiałów o wartości 70.683,16 zł., udział 1/2 we współwłasności samochodu M. o wartości 100 zł, połowa wartości darowizny J. i L. C. (1) dla R. C. w postaci udziału w nieruchomości przy ul. (...) we W. – 73,850 zł, wartość darowizny udziału w nieruchomości przy ul. (...) we W. dokonanej przez L. C. (1) na rzecz S. C. – 26.787,50 zł

d/- postanowienia Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej k. 143-175, 279-260

-postanowienia Sądu Okręgowego we Wrocławiu k. 260v, 140, 176-202

-zeznania S. C. k. 1085

- umowy darowizny k. 1109, 1110-1111

-opinia biegłej A. M. z dnia 14.02.2019r. k. 1147-1177

-opinia biegłego W. R. 992 - (...)

Długi spadkowe to: zobowiązania L. C. (1) wobec ZUS w kwocie łącznej 192.577,74 zł (162.824,52 zł + 18.984,96 zł + 10.768,26), zobowiązanie wobec R. C. w kwocie 46.419,66 zł i wobec S. C. w kwocie 46.049,66 zł. wynikające z postanowienia Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu z dnia 7 czerwca 2013r. zmienionego postanowieniem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 29 stycznia 2014r, udział 1/2 L. C. (1) w zobowiązaniu wynikającym z umowy kredytowej zawartej przez L. C. (1) i S. C. w (...) Bank, które na dzień otwarcia spadku 16.06.2007r. wyniosło 78.523,75 zł (1/2 z kwoty 157.047,51 zł na którą składają się należność główna 155.259 zł plus

odsetki od kwoty 31.712,72 zł za okres od 19.12.2006r. do dnia śmierci L. C. tj. do (...). **Łączna wartość długów spadkowych to 363.570,81 zł.**

d/- postanowienia Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej k. 143-175, 279-260

-postanowienia Sądu Okręgowego we Wrocławiu k. 260v, 140, 176-202

- nakaz zapłaty Sądu Okręgowego we Wrocławiu w sprawie I NC 43/08 wydany wobec S. C. k. 1115

S. C. spłacił (...) Sp. z o.o. kwotę **61.578,93 zł.** a zatem połowa z tej kwoty obciąża pozwaną jako spadkobiercę L. C. (1) tj. Kwota **30.789,46 zł.** S. C. jako dłużnik hipoteczny spłacił dług spadkowy wobec ZUS, po L. C. (1) w kwocie **78.202,13 zł.** Łącznie S. C. spłacił dług spadkowy po L. C. (1) w kwocie **108.991,59 zł.**

d/ - zeznania S. C. k. 1085

-informacja Komornika T. K. k. 845, 928

-zawiadomienie o wszczęciu egzekucji k. 970

-pismo wierzyciela i postanowienie komornika z dnia 29.10.2015r. k. 972, 972v.

-pismo (...) Sp. z o.o. k. 977

Zobowiązanie S. C. wobec A. S. w kwocie **282.134,96 zł.** wynikające z postanowień Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu z dnia 02.06.2010r. i z dnia 07.06.2013r., nie zostało dotychczas zaspokojone przez S. C..

d/ - pismo komornika k. 974, 974v.

- zeznania pozwanej k. 1086

Sąd zważył, iż:

Powództwo D. C. w części co do kwoty 34.859,56 zł. zasługiwało na uwzględnienie, a powództwo S. C. podlegało oddaleniu.

Podstawą żądania powodów z tytułu zachowku po L. C. (1) był przepis art. 991 kc zgodnie, z którym zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach- połowa wartości tego udziału (§1). Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia (§2).

W niniejszej sprawie zastosowanie znalazły też przepisy art. 992 kc, art. 993 kc, art. 994 kc, art. 995 kc, art. 996 kc, art. 999 kc, art. 1008 kc i art. 1011 kc, a także art. 498 kc.

Zgodnie z art. 992 kc. Przy ustalaniu udziału spadkowego stanowiącego podstawę do obliczenia zachowku uwzględnia się także spadkobierców niegodnych oraz spadkobierców którzy spadek odrzucili, natomiast nie uwzględnia się spadkobierców, którzy zrzekli się dziedziczenia albo zostali wydziedziczeni.

Zgodnie z art. 993 kc przy obliczaniu zachowku nie uwzględnia się zapisów zwykłych i poleceń, natomiast dolicza się do spadku, stosownie do przepisów poniższych, darowizny oraz zapisy windykacyjne dokonane przez spadkodawcę.

Zgodnie z art. 994 § 1 kc przy obliczaniu zachowku nie dolicza się do spadku drobnych darowizn, zwyczajowo w danych stosunkach przyjętych, ani dokonanych przed więcej niż dziesięciu laty, licząc wstecz od otwarcia spadku,

darowizna na rzecz osób niebędących osobami niebędącymi spadkobiercami albo uprawnionym do zachowku, z zgodnie z § 2 tego przepisu przy obliczaniu zachowku należnego zstępnemu nie dolicza się do spadku darowizn uczynionych przez spadkodawcę w czasie, kiedy nie miał zstępnych. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy darowizna została uczyniona na mniej niż trzysta dni przed urodzeniem się zstępnego. W myśl § 3 powyższego przepisu przy obliczaniu zachowku należnemu małżonkowi nie dolicza się do spadku darowizn, które spadkodawca uczynił przed zawarciem z nim małżeństwa.

Z art. 995 §1 kc. wynika, iż wartość przedmiotu darowizny oblicza się według stanu z chwili jej dokonania, a według cen z chwili ustalania zachowku.

Zgodnie z art. 996 kc. Zapis windykacyjny oraz darowiznę dokonaną przez spadkodawcę na rzecz uprawnionego do zachowku zalicza się na należny mu zachówek. Jeżeli uprawnionym do zachowku jest dalszy zstępny spadkodawcy, zalicza się na należny mu zachówek także zapis windykacyjny oraz darowiznę dokonane przez spadkodawcę na rzecz jego wstępnego.

Zgodnie z art. 999 kc. Jeżeli spadkobierca obowiązany do zapłaty zachowku jest sam uprawniony do zachowku, jego odpowiedzialność ogranicza się tylko do wysokości nadwyżki przekraczającej jego własny zachówek.

W art. 1008 kc. Spadkodawca może w testamencie pozbawić zstępnych, małżonka i rodziców zachowku (wydziedziczenie), jeżeli uprawniony do zachowku wbrew woli spadkodawcy postępuje uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego, dopuścił się względem spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazy czci, uporczywie nie dopełnia względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych.

Zgodnie z art. 1011 kc zstępni wydziedziczonego zstępnego są uprawnieni do zachowku chociażby przeżył on spadkodawcę.

Przepis art. 498 § 1 kc stanowi, że gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Według paragrafu drugiego tego przepisu skutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej.

Jak wynika z ustaleń poczynionych w sprawie cały majątek po spadkodawcy L. C. (1) zmarłym dnia (...), na podstawie testamentu z dnia 10.04.2002r. nabyła żona A. C. (1), w całości z dobrodziejstwem inwentarza. L. C. (1) posiadał dwóch synów R. C. i S. C.. R. C. został wydziedziczony przez L. C. (1) w testamencie. R. C. w chwili otwarcia spadku posiadał jedno dziecko – małoletniego syna D. C..

O zachówek po L. C. (1) wystąpił D. C. i S. C.. Żądania obu powodów na przestrzeni całego postępowania zmieniały się. **Ostatecznie D. C. domagał się od pozwanej tytułem zachowku po L. C. (1) kwoty 147.500,67 zł. (k. 1071) z odsetkami od dnia doręczenia pozwu pozwanej (k. 245). Powód S. C. ostatecznie domagał się od pozwanej kwoty 219.617,11 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu (110.625,51 zł tytułem należnego zachowku + 108.991,60 zł tytułem spłaconych długów spadkowych) (k. 1052,1068)**

Przystępując zatem do obliczania należnego powodom zachowku ważnym było ustalenie udziałów spadkowych jakie by przypadły uprawnionym do zachowku, jeśliby dziedziczenie odbywało się według ustawy. Skoro w gronie spadkobierców ustawowych znajdowali się: żona spadkodawcy i jego dwóch synów – R. i S. C. to ich udziały w przypadku dziedziczenia ustawowego wyniosłyby po 1/3 spadku (art. 931 kc). Spadkobiercę wydziedziczonego, w tym wypadku R. C., traktuje się jakby nie dożył otwarcia spadku, a zatem udział D. C. jako jedyne zstępnego R. C. wyniosłyby także 1/3 spadku. Po myśli art. 991 kc S. C. należy się zachówek w wysokości 1/2 udziału spadkowego jaki przypadłby mu w przypadku dziedziczenia ustawowego, a D. C., który w chwili otwarcia spadku po L. C. (1) był małoletni, należy się 2/3 udziału spadkowego jaki przypadłby mu gdyby dziedziczył z ustawy po L. C. (1).

Kolejnym krokiem dla obliczenia zachowku było wyliczenie wartości spadku po L. C. (1). Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 26.03.1985r. (III CZP 75/84, OSN 1985r., nr 10, poz. 147) zajął stanowisko, że obliczenie zachowku następuje na podstawie wartości spadku ustalonej według cen z daty orzekania o roszczeniu z tego tytułu. Dzięki temu zagwarantowana jest możliwość uwzględnienia realnej wartości, którą wyrażają aktualne ceny. Obliczając wartość spadku należało dodać wartości wszystkich rzeczy i praw majątkowych należących do spadku oraz doliczyć darowizny uczynione przez spadkodawcę nie tylko na rzecz uprawnionych do zachowku. Nie jest oczywiście istotne czy przedmioty darowizny istniały w chwili otwarcia spadku. Oczywiście zgodnie z art. 944 § 1 kc przy obliczaniu zachowku nie dolicza się do spadku drobnych darowizn, zwyczajowo w danych stosunkach przyjętych, ani dokonanych przed więcej niż dziesięć laty, licząc wstecz od otwarcia spadku darowizn na rzecz osób niebędących spadkobiercami albo uprawnionym do zachowku. Darowizny dokonane na rzecz spadkobierców bądź osób uprawnionych do zachowku zawsze dolicza się do spadku, niezależnie od czasu, kiedy zostały dokonane. Przy obliczaniu zachowku należnego zstępnemu nie dolicza się do spadku darowizn uczynionych przez spadkodawcę w czasie kiedy nie miał zstępnych. Gdy uprawnionym do zachowku jest małżonek spadkodawcy, to przy obliczaniu należnego mu zachowku nie dolicza się do spadku darowizn, które spadkodawca uczynił przed zawarciem z nim małżeństwa (ar. 994 § 3 kc) Zgodnie z art. 995 kc wartość przedmiotu darowizny oblicza się według stanu z chwili jej dokonania, a według cen z chwili ustalania zachowku.

Wartość czynną spadku po L. C. (1) stanowią **wierzytelności** w kwotach **287.597,10 zł. i 155.555,50 zł.** do R. C., wierzytelność w kwocie **228.180,60 zł.** do S. C. wynikające z postanowienia Sądu Rejonowego dla Wrocławia - Fabrycznej we Wrocławiu, z dnia 2 czerwca 2010r. oraz wierzytelności w kwotach **po 5.005 zł.** do R. C. i S. C.. Wierzytelności te wynikają z dokonanego przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia - Fabrycznej we Wrocławiu działu spadku po J. C. (pierwszej żonie L. C. (1)), podziału majątku dorobkowego J. i L. C. (1) i zniesienia współwłasności nieruchomości przy ul. (...) we W.. Do spadku po L. C. (1) wchodzi również wierzytelność do S. C. z tytułu udziału 1/2 we współwłasności samochodu M. o wartości **100 zł.** (sprzedany przez S. C. za 200 zł). Aktualna wartość darowizny udziału w nieruchomości przy ul. (...)we W., uczynionej przez J. C. i L. C. (1) na rzecz R. C. to 147.700 zł. Jako, że dokonali jej małżonkowie, a zachówek dochodzony jest w niniejszej sprawie po L. C. (1) to zaliczeniu do spadku podlega jedynie połowa z tej wartości tj. **73.850 zł.** Wartość darowizny udziału w nieruchomości przy ul. (...)we W., uczynionej wyłącznie przez L. C. (1) na rzecz S. C. wynosi **26.787,50 zł** (1/8 z kwoty 214.300 zł). Wartość nieruchomości przy ul. (...) we W., w których udział darowali małżonkowie C. R. C. i wartość nieruchomości przy ul. (...) we W., w których udział darował wyłącznie L. C. (1) S. C. wyliczyła w swojej opinii z dnia 14.02.2019r. biegła A. M. (k. 1147-1177) według stanu z chwili dokonania darowizn i według cen obecnych. Opinia ta, do której strony nie złożyły żadnych zastrzeżeń w ocenie sądu jest logiczna i nie budzi wątpliwości co jej fachowości. Kolejną darowizną podlegającą zaliczeniu do wartości spadku jest darowizna majątku ruchomego pozwanej przez L. C. (1) w postaci wyposażenia salonu sukien ślubnych (...) oraz zapasów materiałów wyliczona hipotetycznie przez biegłego W. R. na kwotę łączną **70.683,16 zł** (ruchome środki trwale – 1.381,68 zł; wyposażenie – przedmioty niskocenne – 6.309,26 zł; zapasy 62.992,22 zł). **Łączną wartość aktywów w spadku** po L. C. (1) stanowi kwota **852.763,86 zł.** od której to kwoty Sąd odjął **długi spadkowe** o łącznej wartości **363.570,81 zł.** **Na długi spadkowe składają się:** zobowiązania L. C. (1) wobec ZUS, na dzień otwarcia spadku, w kwocie łącznej **192.577,74 zł** (162.824,52 zł + 18.984,96 zł + 10.768,26), zobowiązanie wobec R. C. w kwocie **46.419,66 zł** i wobec S. C. w kwocie **46.049,66 zł.** wynikające z postanowienia Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu z dnia 7 czerwca 2013r. zmienionego postanowieniem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 29 stycznia 2014r (jako wynik działu spadku po J. C., podziału majątku J. i L. C. (1)), udział 1/2 L. C. (1) w zobowiązaniu wynikającym z umowy kredytowej zawartej przez L. C. (1) i S. C. w (...) Bank, które na dzień otwarcia spadku 16.06.2007r. wyniosło **78.523,75 zł** (1/2 z kwoty 157.047,51 zł na którą składają się należność główna 155.259 zł plus odsetki od kwoty 31.712,72 zł za okres od 19.12.2006r. do dnia śmierci L. C. tj. do (...)). Do wyliczenia tej należności na dzień otwarcia spadku, w tym odsetek Sąd posłużył się nakazem zapłaty zapadłym przeciwko S. C. w sprawie I NC 43/08 Sądu Okręgowego we Wrocławiu bowiem mimo wielokrotnych zapytań do aktualnego wierzyciela A. I. Sp. z o.o nie podano Sądowi rzetelnie wyliczonej kwoty należności wymagalnej na dzień otwarcia spadku. Tymczasem odsetki naliczane po tej dacie nie stanowią już długu spadkowego. **Wartość spadku po L. C. (1) wyniosła zatem 489.193,05 zł (852.763,86 zł – 363.570,05 zł).**

Obliczając zatem zachówek należny **S. C.** Sąd ustalił, iż jest to 1/6 wartości spadku czyli kwota **81.532,17 zł.** (489.193,95 zł: 6). Na poczet ustalonego zachowku należało zaliczyć uzyskaną przez tego spadkobiercę darowiznę w kwocie **26.787,50 zł.** co dało kwotę należnego zachowku **54.774,67 zł.**

Obliczając zachówek należny **D. C.** Sąd ustalił, iż jest to 2/9 wartości spadku czyli kwota **108.709,56 zł.** (489.193,95 zł: 9 = 54.354,88 zł x 2 = 108.709,76 zł). Na poczet ustalonego zachowku należało zaliczyć uzyskaną przez R. C. – ojca D. C. darowiznę w kwocie **73,850 zł.** (art. 996 kc) co dało kwotę należnego zachowku **34.859,76 zł.**

Ponieważ zgodnie a art. 999 kc jeżeli spadkobierca obowiązany do zapłaty zachowku jest sam uprawniony do zachowku, jego odpowiedzialność ogranicza się tylko do wysokości nadwyżki przekraczającej jego własny zachówek Sąd wyliczył zachówek pozwanej jako przypadłby jej gdyby nie została powołana do dziedziczenia. Ponieważ w myśl art. 994§ 3 kc przy obliczaniu zachowku należnego małżonkowi nie dolicza się do spadku darowizn, które spadkodawca uczynił przed zawarciem z nim małżeństwa, a obie darowizny uczynione na rzecz synów R. C. i S. C. zostały uczynione przed zawarciem związku małżeńskiego L. C. (1) i pozwanej obu tych darowizn Sąd nie uwzględnił przy obliczaniu zachowku A. S.. Zachówek pozwanej to zatem **64.759,25 zł,** (1/6 z kwoty 388.555,55 zł), a po zaliczeniu na jego poczet darowizny uczynionej przez spadkodawcę na rzecz A. S., w postaci ruchomości i zapasów przedsiębiorstwa (...)wycenionych przez biegłego W. R. na kwotę **70.683,16 zł.** okazało się, iż pozwana uzyskała swój zachówek właśnie w postaci wskazanej darowizny bowiem wartość darowizny przekroczyła wysokość wyliczonego zachowku o kwotę 5.923,91 zł (70.683,91 zł - 64.759,25 zł). Jak ustalono bowiem w toku procesu, spadkodawca L. C. (1) zamknął swoją działalność z dniem 31.12.2005r, a pozwana pod tym samym adresem rozpoczęła własną działalność o tym samym profilu i pod tą samą nazwą z dniem 02.01.2006r. Sąd wprawdzie ostatecznie uznał, iż nie doszło w tym przypadku do przejęcia przedsiębiorstwa bowiem brak umowy na piśmie, pomiędzy L. C. (1) i pozwaną, która fakt ten by potwierdziła(art. 75⁽¹⁾kc) jednak zbieżność czasowa zamknięcia działalności spadkodawcy i otwarcia działalności pozwanej pozwalała, zdaniem sądu na przyjęcie, iż doszło do przejęcia ruchomości znajdujących się w siedzibie działalności spadkodawcy oraz zapasów towarów. Ponieważ strony nie przedstawiły pełnej dokumentacji zarówno dotyczącej działalności L. C. (1) jak i A. S. biegły W. R. wycenił hipotetycznie zarówno ruchomości, które według dokumentacji stanowiły wyposażenie lokalu gdzie prowadził działalność L. C. (1) jak również zapasy materiałów służących do wyrobu sukien ślubnych. Te ostatnie biegły wycenił w oparciu o dokumentację działalności L. C. (1) przyjmując uśrednioną ich ilość i wartość. Zarówno zaś ruchomości jak i zapasy materiałów biegły wycenił według ich stanu z chwili dokonania darowizny i według cen z chwili orzekania o zachowku. Opinia biegłego W. R. jest logiczna i fachowa, a do zastrzeżeń stron do tej opinii biegły odniósł się wyczerpująco w opinii ustnej, na rozprawie w dniu 25.10.2017r. (k. 930). Sąd nie dał wiary zeznaniom pozwanej, iż nie przejęła żadnego majątku od L. C. (1) pozostałego po zakończonej przez niego działalności gospodarczej. Zbieżność czasowa zamknięcia działalności spadkodawcy i rozpoczęcia działalności pozwanej w tej samej branży, a także w tej samej lokalizacji w ocenie Sądu wskazuje, iż zarówno wyposażenie Salonu (...) jak i towary pozostałe z działalności L. C. (1) przejęła i zagospodarowała pozwana. Z jej zeznań w toku procesu wynikało, iż po zakończeniu działalności współpracowała z tymi samymi dostawcami, przejęła pracownice po L. C. (1), a nawet regulowała należności po L. C. (1) wobec dostawców.

S. C. zażądał ostatecznie kwoty 110.625,51 zł. tytułem zachowku po L. C. (1) oraz kwoty 108.991,60 zł, tytułem zapłaty za długi spadkodawcy.

Istotnie S. C. spłacił (...) Sp. z o.o. kwotę 61.578,93 zł. zobowiązania z tytułu kredytu zaciągniętego przez L. C. (1) i S. C. na zakup samochodu M., a zatem połowa z tej kwoty obciąża pozwaną jako spadkobiercę L. C. (1) tj. kwota **30.789,46 zł.** S. C. jako dłużnik hipoteczny spłacił też dług spadkowy wobec ZUS, po L. C. (1) w kwocie **78.202,13 zł.** Łącznie spłacił długi spadkowy po L. C. (1) w kwocie **108.991,59 zł.**

Zobowiązanie S. C. wobec A. S. w kwocie 282.134,96 zł. wynikające z postanowień Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu z dnia 02.06.2010r. i z dnia 07.06.2013r, w sprawie I Ns 702/08 nie zostało dotychczas zaspokojone przez S. C., a pozwana A. S. skutecznie, zdaniem Sądu zgłosiła zarzut potrącenia tej kwoty z należnościami S. C.. Adwokat R. K. nadał na poczcie pismo datowane na dzień 25.03.1914r do S. C. o treści jak na karcie 1080 akt

zawierającej oświadczenie o potrąceniu, a na rozprawie w dniu 18 września 2018r. pozwana potwierdziła zgłoszenie tego zarzutu w jej imieniu.

Zgodnie z brzmieniem art. 498 § 1 kc gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Według paragrafu drugiego tego przepisu wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej. Zatem wierzytelność pozwanej w kwocie 282.134,96 zł. i wierzytelność powoda S. C. w kwocie 163.736,26 zł. (54.744,67 zł – zachówek i 108.991,59 zł – wierzytelność z tytułu spłaty długu spadkowego) podlegały umorzeniu do wysokości kwoty 163.736,26 zł. Stąd też Sąd oddalił powództwo S. C..

Odsetki od należnego D. C. zachowku Sąd od dnia prawomocności wyroku liczonymi w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie. W ocenie Sądu skoro sąd ustalił wysokość zachowku wyceniając wartość spadku według stanu z chwili otwarcia spadku ale według cen obecnych to niezasadnym byłoby obciążać pozwaną odsetkami od daty wniesienia pozwu jak tego domagał się powód. Czas jaki zajęło niniejsze postępowanie wynikał między innymi z konieczności ustalenia składu spadku po L. C. (1), a nie można było tego uczynić przed zakończeniem postępowania w sprawie I Ns 702/08 Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu o dział spadku po J. C., podział majątku pomiędzy L. C. (1) i J. C..

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł jak w wyroku, z tym, że o kosztach w oparciu o przepis art. 100 kpc rozliczając je stosunkowo. Sąd przyjął wynagrodzenie pełnomocników stron taryfowe po 3.600 zł każdy i nie uwzględnił żądania pełnomocnika pozwanej o zasądzenie czterokrotności stawki minimalnej uznając, iż mimo, że sprawa trwała długo to zaangażowanie pełnomocników w jej prowadzenie nie było tego rodzaju aby uzasadniało zwiększenie stawki taryfowej. Koszty zastępstwa procesowego rozliczył pomiędzy pozwanym i każdym z powodów indywidualnie stosunkowo wygrana do przegranej. Rozliczenie wydatków na opinie biegłych sąd również rozliczył stosunkowo z tym, że pozwaną obciążył odpowiednio w części w jakiej przegrała proces (9,5%) przy zsumowaniu obu żądań. Pozwanych obciążył pozostałym wydatkiem proporcjonalnie każdego odpowiednio do przegranej (D. C. 33,9%, S. C. 66,10%) Łączny koszt opinii sporządzonych w sprawie wyniósł 5.825,72 zł. Powodowi S. C. Sąd nakazał też uiścić brakującą opłatę od oddalonej części powództwa (cała opłata – 1.098 zł, uiszczona – 4.897 zł, brakująca -6.084 zł), a za D. C., zwolnionego od kosztów w zakresie opłaty od pozwu ponad kwotę 4.000 zł., brakującą opłatą od oddalonej części roszczenia obciążył Skarb Państwa.